

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

5. Illud, Si facta diligentia non invenitur creditor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

unde cum obligetur fructus sic perceptos restituere, indigeat compositione, vel eos Ecclesiæ restituat. Ratio negantium est, quia esto is peccet contra Religionem, non tamen iustitiam, jam enim externè recitat, ad quod solum vi Beneficii teneri videtur. Utraque sententia est probabilis, lege Bardi in 2. edit. Bull. Cr. p. 3. ar. 5. diff. 2. c. 3. s. 1. 2. & ab eodem citatur, & non in omnibus approbatum Andreæ Mendo.

11. Huc reducitur illa Quæstioncula, an officium hodie omissum à similibus Beneficiariis, si cras ab eodem suppleatur, recitando officium duplicatum, satisfaciatur quoad iustitiam, etiam pro hodierno die, & sic non indigeat compositione pro eius omissione?

Respond. Ita putat Suck. lib. 4. de Hor. Can. c. 29. n. 1. cum nonnullis aliis; sed contra oppositum est, ut habet Bard. l. c. omnino tenendum, quia officium est additum ab Ecclesiæ huic diei quo elapso nulliter, quoad diem hunc suppletur. Neque obstat altero die suppleri aliquando posse Missam, quam hodie celebrare debeat Beneficiarius, non obstat, inquam, quia Missa regulariter non addita à dantibus pro ea elemosynam huic diei, quia ab ipsis solum spectari solet utilitas, & fructus Missæ, quæ regulariter a quæ habentur altero die. At officium additum est huic diei ab Ecclesiæ, quæ respexit ad hunc præcisè diem, ne scilicet dies ullus præteriret sine religioso cultu per officium.

12. Nota septimo. An hæres defuncti Beneficarii possit utiliter se componere de fructibus, malè ab ipso Beneficario perceptis, & nunc jam à dicto hærede alias legitime possessis?

Respond. non posse existimat Delugo disp. 21. de iust. à num. 116. quia compositio pro debitis certis, non videtur esse concessa, nisi illi qui ea debita personaliter contraxit, at hæc debita contraxit Beneficiarius, non hæres. Verum Bardi part. 3. tract. 5. diff. 2. cap. s. 1. 3. concedit, posse donec aliud non declaret Commissarius Cruciatæ, quia non apparet in Bulla, compositionem pro debitis certis esse solum ei concessam, qui illa immediate contraxit.

13. Atque, hac posita decisione, multo magis sequitur universaliter hæredem posse se componere super omnibus illis bonis, sive malè receptis, sive malè retentis, super quibus poterat se componere defunctus, dum inter vivos existeret, nam ad hæredes proveniunt bona defunctorum iisdem qualitatibus affecta, quibus apud defunctos erant.

§. V. Explicatur illud, si facta diligentia non invenitur creditor.

1. PRæter illud de medietate Legatariorum ex negligentia Legatarii, & præter dicta de fructibus perceptis in omissione notarum Canonicarum, semper in aliis requiritur, sicut supra dictum est, ut constet creditorem esse incertum, seu ignotum. Id autem constare debet per diligentiam morali modo factam, hoc est, ut adhibita sit ea diligentia, quam vir bonus, & timoratus in simili casu, consideratis, quantitate, & qualitate rei, apponeret in re sua; non enim eadem diligentia sufficit ad querendum Dominum pretiosi Adamantis, quæ ad Dominum unius, vel alterius auri. Et quidem de hac sufficienti diligentia exhibita, debet à debitore fieri iuramentum, quando fit compositio immediate cum Commissario, quando autem fit per acceptionem Bullarum, satis est, ut ipse debitor sit certus, illam fecisse, & hanc esse praxim affirmat Signatus Trull. l. 3. cap. 2.

2. Nota hic primo. An dicendus sim esse certus, an incertus, si sciam rem, quam ego ab eo, esse alicujus ex duobus vel tribus, vel quatuor, nesciam vero cuius in particulari?

Respond. cum Henr. l. 7. in d. cap. 35. n. 1. te dicendum esse certum; quare tunc res est dividenda inter illos pro rata dubii.

3. Quid si dubium versetur inter decem, quidem, viginti, centum?

Respond. Cum hæc res debeat morali & hominum modo pensari, debet prudenti iudicio, inspecta qualitate personarum, etique quantitate, decerni an sit tantum dubium, ut res illa ad certitudinem potius, quam ad incertitudinem vergat.

4. Nota secundo. Quid si creditor certus sit absens?

Respondeo. Tunc sane, (ut rectè advertit Sotus lib. 4. de iust. quæst. 7. art. 1.) is erit per se loquendo, certus; absentia enim Domini ejus certitudinem non tollit. Dixi (per se loquendo) nam id limitat Henricus, l. c. & Lud. à Cr. disp. 3. d. 6. nisi res esset ad Dominum mittenda maioribus expensis, quam ipsa valeat, tunc enim æquiparatur rei incerti Domini. Sed advertit, hoc tunc locum habere, quando non speratur, fore opportunitatem tempus eam restituendi Domino, & quando debitor non tenetur illas expensas facere.

Quod ultimum ideo dicitur, quia quando res est incerta à te acquisita debes regulariter tuis expensis (si habeas unde) mittere ad Dominum juxta alibi à me dicta, & consequenter non suffragabitur tibi compositio.

5. Nota tertio. Quid si sub dubio debeam aliquam summam Titio v. g. Creditori mihi satis cognito, sub dubio, inquam, an illam debeam decem an quidem, an viginti, an nihil?

Respond. Putat Henr. l. 7. de ind. c. 13. §. 5. debere dari Titio aliquid juxta prudens iudicium, inspecto dubio, & spectata rei quantitate, de reliquo autem posse componi. Cujus decisionis illam rationem redderet, quia de eo quod est incertum, verè nescitur Dominus.

6. Inquires quarto. Si quis vendens v. g. vinum, facit se decem aureos per fraudes surripuisse in hoc oppido vel vicinia, ignoret tamen personas peculatores quibus damnum illatum fuit, utine, ac frui, compositio potest. Si enim eas noscendi spes elucet, debet diligentiam apponere, illisque inventis reddere, nec tunc licet, ut toties diximus, ad compositionem confugere.

7. Respond. Vill. tract. 29. n. 36. putat, non esse tunc compositioni locum, sed obligari vendentem restituere summam surreptam communitati, vel vendere vinum in illo eodem loco.

Addit Cast. de Bull. p. ult. §. 2. n. 15. hanc sententiam sequens rationem illam, quia tunc communitas est laica, quæ, cum sciatur, ipsi est restitutor facienda, quo scilicet, quantum fieri potest, satisfiat.

8. Verum distinguendum omnino est. Si damnum illatum fuit communitati, accipiendo ab illis v. g. Thesaur. vel ab aliquorum cumulo, quia communitas est laica, ipsi Thesaur. seu cumulo facienda est restitutio, ut qui damnum passi sunt refarciantur.

At si furtum fuit factum ex bonis variorum Civium, qui cognosci non possunt, tunc certe pars laica est incerta, nam (ut rectè Delugo disp. 6. de iust. num. 133. notat) nihil refert, scire, esse alicujus ex illa Civitate seu communitate, si enim id satis esset, usurarii & fructus debiti non essent incerta, quia licet, quinam sint ab ipsis laici, ignorentur, scitur tamen ex qua Civitate sint, Vnde ego lib. 8. in Dec. tract. 4. cap. 1. §. 3. num. 19. & de hac dixi.

9. Denique facta à me legitima compositio, si forte appareat Dominus ad quid me obligabis?

Respond. Non pauci, ut Rodr. Villal. Luc. à Cr. quocitat, sed non sequitur Trull. l. 3. d. 4. n. 8. affirmant, obligari te, etiam ante sententiam ad restituendam competentem Domino id in quo factus es delictor. Ratio est iniqua, quia Pontifex per compositionem nec interpellatur, nec intendere potest juri alieno præjudicare, quare illam concedens, concedit sub conditione, si, seu, donec, Dominus appareat.

10. Contra, Non pauci, ut Henr. Vafez, Acoft. Trull. eos citans, affirmant, te ad nihil obligari in foro conscientie.

scientiæ, siquidem eiusmodi compositio facta est à Pontifice, qui cum sit administrator bonorum temporalium fidelium, quando hæc concernunt bonum spirituale, potest disponere de rebus, &c. & re ipsa disponit sine ulla conditione, quæ certè gratis asseritur, cum in Bulla, ne vestigium quidem illius appareat. Et quidem si id potest Princeps secularis per præscriptionem, cur non possit per compositionem Pontifex? item sicut si distribuit totum pauperibus, nihil tu debes postea Domino comparenti, ut omnes concedunt; Ita si per compositionem legitime tibi, & subsidio contra infideles auctoritate Pontificia divisisti. Hæc sententia est à nobis promptius amplectenda.

11. Dixi (in foro conscientie.) Nam, quia Bulla Cruciatæ, quanta est, solum respicit forum internum, potest esse condemnata à iudice tenet Trullench. l. 6. ut rem reddas Domino comparenti, & nunc post sententiam, non vero antea, debes iuxta sententiæ parere ac reddere.

12. Sed nihilominus valere etiam pro externo foro, docet Acoſta q. 95. cui asseritur Delug. d. 6. de iust. n. 105. quia compositio est expedita absolute auctoritate Pontificis potentis liberare, atque sine ulla restrictione liberantur debitorem.

13. Prudenter autem atquit Bardi, valere quidem compositionem in foro externo, sed quia in foro eodem debet constare, eam legitime fuisse expeditam, constare autem difficile est, ideo regulariter illa non procedit, nisi in foro interno, semper enim creditor dicere poterit compositionem non fuisse factam super suo credito, non fuisse præmissam debitam diligentiam, &c.

§. VI. Explicatur quantitas, de qua quis componi valet.

1. Dux sunt viæ, per quas incedere potes ad compositionem acquirendam. Altera est per summationem tot Bullarum, altera per compositionem immediate faciendam cum ipso Commissario.

Si fiat prior via, quantitas, super qua fieri potest compositio pro una Bulla, sunt duo mille Maravedis, quæ in moneta Sicula sunt uncie duæ, tarenæ decem, & septem cum granis quatuor seu sunt scuta sex, tarenæ quinque & grana quatuor: fierique possunt summationes tot Bullarum usque ad quantitatem centum mille Maravedis, hoc est usque ad uncias centum viginti octo, tarenos viginti, & grana sex, seu usque ad scuta trecenta viginti unum, tarenos octo, & grana sex. Quare, sumendo, vel simul, vel successivè intra annum publicationis, quinquaginta Bullas invenies (si rectè rationem iniis) extinxisse dictam quantitatem centum mille Maravedis.

Nota, per unam, seu per singulas Bullas solvi debere Commissario seu Distributori Bullarum duos Reales à quocumque siue persona sit privata, siue insignis: hæc enim distinctio est, pro sumenda Bulla communi, non vero pro compositionis Bulla. Ita Bardi p. 3. tr. 5. diff. 1. cap. 3. num. 3.

2. Quod si Summa, pro qua fieri postulat compositio, excedit dictam summam centum mille Maravedis, tunc erit recurrendum ad posteriorem viam, id est, erit conveniendus Commissarius, ut ipse taxam suo arbitrio (nam non est definita pro omnibus) designet, iuxta personarum qualitatem, & quantitatem bonorum. Notat tamen Henr. l. 7. in d. c. 33. n. 1. solere designari decem, quæ à debitore in subsidium belli erogentur, pro singulis centenariis.

3. Inquires in hunc modum. Ego ex restitutione interdictorum debeo mille uncias aureas, vellem autem per priorem viam sumere Bullas quinquaginta pro extinctione unciarum Sicularum centum viginti octo, tarenorum viginti, & granorum sex, quæ sanè est mihi utilis

via, & pro reliquis per viam posteriorem componere me cum Commissario, possumne?

Respondeo, valde & licet posse. Ita Trull. d. l. 3. d. 3. n. 2. & 3. Quia, & id signate concedit ipsa Bulla compositionis, & ita praxis habet innixa in eo, quod commissario non est limitata quantitas, de qua componere ad prædictum suum arbitrium possit.

4. Subinquires. Vellem pro tota summa confugere ad Commissarium.

Respondeo, confugito, ut libet, propter eandem rationem, & ita notat Bard. p. 3. tr. 5. diff. 1. c. 3. n. 5.

5. Subinquires iterum. Debeo ducentas uncias Sicularum, mihi provideo de tot Bullis quot sufficiunt ad extinguendas centum; deinde aliquot post diebus sumo totidem Bullas pro aliis centum, legitime me gero?

Respondeo, Nimis teste Bard. l. c. num. 9. te illegitimè geris: debes enim ad Commissarium pro posterioribus centum recurrere, siue bona, siue mala fide eam divisionem feceris, siue etiam oblitus fueris invincibiliter, te debere ducenta. Ratio est, quia Privilegium, quod datur per receptionem tot Bullarum intrinsecè limitatum est, ad tantam limitatam summam materialiter, & non ad amplius.

§. VII. Conditiones requiritæ pro recipienda hac compositionis Bulla.

1. Prima est, ut iuxta dicta pro Bulla communi, à fidei baptisato (non est necesse, ut existat in statu gratiæ, ut notat Mendo d. 34. cap. 5. num. 38.) recipiatur summam huius Bullæ à manibus legitimi Ministri, data elemosyna, quam diximus §. præced. num. 1. sine, & quidem impressum, & signatum nomine & sigillo Commissarii. Debet autem is, qui vult compositionem, existere in Regno, ubi Bulla promulgatur, vel ad illud personaliter declinare, iuxta dicta superius de Bulla communi. Quare Neapolitanus v. g. qui Panormi incolit, vel obiter etiam per paucas horas Panormi manet, potest, dum manet, recipere hæc Bullam, vel componere cum Commissario, & consequenter, teste Trullench. l. 6. d. 2. liberari à restitutione bonorum, de quibus componitur.

2. Secunda conditio ut inscribatur nomen id, quod per occasionem clarè diximus supra cap. 15. §. 4. Non requiritur autem, ut vult Mendo. diff. 22. cap. 5. n. 52. ut conservetur, quod etiam per eandem occasionem dictum ibidem est. Lege, si est otium, Mendo, & Bardi, loc. cit. qui contra hoc posterius asserunt, & solvunt obiectionem quandam non admodum necessariam.

3. Tercia, ut non aliena surripiat quis in confidentiam huius compositionis. Nota autem compositionem negari surripienti ex confidentia, non autem negari surripienti cum confidentia. Explico id asserendo verba Henr. l. 7. de Indulgent. c. 34. Non valet, inquit, compositio si iniuste hæc bona quis occupaverit tanquam ex immedato motivo aut sine principali. At non prohibetur compositio, si iam decreverat furta facere, aut ea diutius tenere. Hæc ille, cuius sensus est, non prohiberi compositionem si spes Bullæ inveniat iam voluntatem furandi, non autem illam moveat ad furandum.

Esse etiam confidentiam, potest cum Mendo disput. 33. num. 43. si quis quid foretur ab aliquo sperans, fore, ut illum quem nunc cognoscit, sit fluxu temporis ignoraturus.

4. Huc facit sequens quæstionculla. Si Petrus v. g. spe compositionis faciendæ retineat bona hæc incerta, nec restituat, sed nec distribuat pauperibus; peccat necne?

Respondeo. Si longa est mora qua retinet, peccat mortaliter, quia unusquisque obligatur statim restituere, dum potest. Adverto tamen quod si deinde expedit legitime compositionem, valet compositio. Ita Acoſta in